

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

7 Quando, & quomodo mandatum finitur, & soluitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Quando, & quo modo Mandatum fini-
tur, & soluitur.

CAPVT VII

MANDATVM certis quibusdam modis finitur. In-
stit. de Mand. §. Reuoc.

Primò mandatum extinguitur, quia reuocatur, si negotium, siue mandatum dedit. *l. Si procuratorem. §. Mandati. ff. Mandati.* Si quæras, An liberum sit mandatori reuocare mandatum? Liberum est omnino ante litem contestatam, & ante iudicium, vel negotium inceptum. *l. Ante litem. ff. de Procurat.* At post litem contestatam, vel iudicium, aut negotium inceptum, non est liberum, nisi ex causa iusta, & prius cognita. *l. Post litem. ff. de Procur. v. in capite. Superiori diximus. Bart. in l. Cum precario. ff. de Precario.*

Quid si mandator irauerit se nunquam mandatum reuocaturum, si deinde reuocet, et tunc firma, & rata reuocatio? Respondeo eam ratam esse, & firmam, quia mandatum intelligitur sub ea conditione datum esse. *Bart. in l. cum precario. modo cit.* At verò peritior est, qui reuocatur, quoniam iniuriandum violat. *Glo. in c. ult. de Procur. in 6. in verb. Reuocatur. Dec. cons. 251. n. 2.*

Quid si mandatarius mandatum suscipiat eo pacto, vt nunquam mandator reuocet mandatum? Respondeo cum *Bart. in l. Cum precario. ff. de Precario,* non valere pactum, quia est contra substantiam, & rationem mandati, quod est sua natura reuocabile.

Dubia quæstionis est, Quandonam possit mādator procuratorem reuocare, siue mandatarium mutare? Conuenit inter omnes, posse mutare, quamdiu res est integra, hoc est quamdiu res mandata geri cepta non est, nec cepit interesse eius, qui mandatum dedit, siue procuratorem constituit. *ex l. Si procuratorem. §. Mandati. ff. Mandati. & ex l. Et quia. ff. de Iurisd. omn. iud. & ex cap. Licet. de Off. iudic. deleg.*

Quæres. Quando res mandata integra censetur? Respondeo, si mandatum datur ad negotia gerenda, tunc res integra est, quando negotium nondum agi cepit, vt puta, si mādator tibi, vt mihi rem emas, & tu arbas in partem pretij dederis, vel te aliquo modo venditori obligaueris, res integra non est. *Glo. Inst. de Mandato. §. Reuoc. in verbo. Item si adhuc integro.*

Ceterum in dubitatione vocatur, si procurator fuerit datus ad lites, siue iudicia, quando lites, siue iudicium inceptum censetur? Quidam putauerunt aliud esse dicendum in hac parte secundum leges, aliud secundum canones. Secundum leges quidem censuerunt mandatum esse inceptum post litem contestatam: quia id colligi videtur *ex l. Ante litem. & l. Post litem. ff. de Procur. & l. Procuratorib. & l. Nulla dubitatio. C. de Procur. in quibus locis habetur: Ante litem contestatam liberum esse domino procuratorem mutare: post litem verò contestatam non posse, nisi ex causa prius cognita. Item procuratorem effectum esse dominum litis post ipsam litem contestatam, siue post causam in iudicio agitaram. Secundum canones verò, iudicium & litem esse inchoatam post citationem, iudicium auctoritate factam. *c. Gratum. de Off. iud. deleg. & c. ult. de Off. legati. & c. Proposisti. de Foro comp. Porro teste Panorm. in c. Relatum. de Off. iud. deleg. Martinus quidam antiquus iuris civilis interpres, existimauit canones à legibus non differre, & ita, siue secundum leges, siue secundum canones, litem inchoatam censeri post citatum in iudicium aduersarium. Azo verò sensit, siue secundum canones, siue secundum leges, iudicium inceptum non esse, nisi post litē intentatam, & motā, siue post litē contestatam: quoniam post citationem adhuc aduersarius potest exceptiones opponere, & iudicem recusare: & quia sic habetur, aribatille in c. Relatum. de Off. iud. deleg. & Clem. ult. de Procur. & in l. Procuratorib. & l. Nulla. C. de Procur. Hoffman. in c. Licet. de Off. iud. deleg. censuit sufficere, si iudex de-**

legatus tabellionem eligat, & testes vocet: quia in c. Licet. de Off. iud. deleg. & in l. Et quia. ff. de Iurisd. omn. iud. solum habetur, iudicium inceptum esse, si iudex facere officium suum ceperit: si tabellionem nominet, & eligat, & vocet testes, incipit suum iudicium implere. Idem sentit *Glo. in cap. Si à subdelegato. in verb. Processum. de Off. deleg. in 6. vbi dicit, inchoatum esse iudicium, si iudex deleg. alteri vices suas commiserit: quia delegare est iurisdictionis functio: ergo tunc suā iurisdictione vti incipit. Sed reuera, vt dicit Panorm. loco cit. tum secundum leges, tum secundum canones lites pro incepta habetur post citationem officio iudicis factam: tunc enim iudicium est inchoatum: nam citatio est principium, & fundamentum actionum, in iudicio institutum, vt dicitur *Inst. de Pona temere litigantium, in §. Omnium.* Sufficit ergo & requiritur citatio: tunc enim etiam ante litem contestatam, inchoatum iudicium censetur, & non ante citationem. Sic Abbas loco cit. vt etiam Archid. in c. Non ita. 2. qu. 6. & in c. Quamuis, de Procur. in 6. Ioan. Monach. in c. Vt animarum, de Const. in 6. & Calder. in cap. Licet. de Off. deleg.*

Dubium est, An quod agit procurator, siue mandatarius post reuocationem à Domino, siue mandatore factā, sed nondum ipsi procuratori notam, sit ratum, & firmum? Consentunt omnes cum *Glo. in Clem. c. de Renunc. in verb. Quomodolibet,* valere, quod actum est à procuratore siue mandatario bonā fide, ignorante reuocationem mandati, donec reuocatio sit ei nota, & denunciata. *l. Si mandati. ff. Mandati. & Inst. de Mandato. §. Reuoc.* Vnde abdicatio, siue renunciatio dignitatis, siue beneficii Ecclesiastici facta per procuratorem ad id institutum valet, tamen si mandatum procuratori datum, fuerit prius reuocatum, si ipse procurator, vel superior, apud quem facta est renunciatio, ignorauerit reuocationem. *Clem. c. de Renunc. Quamuis* in certis quibusdam causis non habeat, quod gerit procurator, postquam est submotus, & reuocatus à Domino, etiam si bonā fide ignoret reuocationem, vt si sit procurator datus ad matrimonium contrahendum, vt habetur in cap. Procurator. de Procur. in 6. Item in l. Si pater, ff. de Manumiss. vindicta, sic dicitur: Sin autem ignorante filio veruisset pater per nuncium (videlicet seruum manumittere, quod antea mandauerat filio manumittere) & antequam filius certior fieret, seruum manumisset, liber nō fit: Nam, vt filio manumittente, seruus ad libertatem pertinet, durare oportet patris voluntatem: nam si mutata fuerit, non erit verum, volente patre, filium manumissile. Et in l. Si pantiuit. ff. De diuort. decretum erat apud veteres Romanos, vt si vxori libellum repudij per nuncium misisset, & antequam vxori traderetur, vir voluntatem mutasset, & postea id ignorans nuncius libellū repudij vxori tradidisset, matrimonium duraret.

In dubium tamen vertitur, Quid dicendum sit, quando mandatum est ad lites, siue iudicia, an tunc satis etiam sit, si reuocatio mandati à domino facta, procuratori innotescat, siue denunciatur? De hac quæstione *Glo. in cap. Mandatum. de Procur. in verb. Reuocato.* Ex eo cap. manifestè constat, mandatum, quod fuerat datum procuratori post litem contestatam à domino, reuocato, si hoc ignorante iudice, vel aduersario factum fuerit, iudicium, quod idem quasi procurator postmodum expertus est, ratum esse debere: ergo rectè colligit *Glo. non sufficere, si reuocatio mandati procuratori innotescat, sed necesse esse, vt aduersario, vel iudici denunciatur; quia quemadmodum cum procuratori mandatum datur, non solum ipsi, sed aduersario, vel iudici denunciatur, sic etiam cum procuratoris mandatum reuocetur, non solum ipse procurator certior fieri debet, sed etiam aduersarius, vel iudex.*

Secundò, mandatum tacite finitur morte mandatoris, si res adhuc sit integra. *l. Inter causas. ff. Mandati. & l. Et quia. ff. de Iurisd. omn. iud. & l. ult. ff. de Solut. Morte itidem mandatarij soluitur mandatum. l. Si quis alicui. §. Morte. ff. Mandati. & Inst. de Mandato. §. Reuoc.* Et quando obitu mandatarij finitur, & desinit, hoc locum habet, etiam si mandata-

rius probabiliter, ac bonâ fide ignoret, vt ex iis legibus constat, quas paulò ante protulimus. Vnde morte mandatoris finitur iurisdicção demandata. *c. Gratium. de Offic. iud. deleg. c. Et quia. ff. de iur. iudic. omni. iud.* Ac propterea Episcopo vita functo, cessat Vicarij iurisdicção. *Gloss. in Clement. Procuratorem. de Procur. in 6. in verb. Contestata.* sic etiam decedente Prælato, qui compromisit de rebus Ecclesiæ, inquit *Gloss. ibidem*, finitur compromissum. eunt *Glossa* in vtraque parte sentiunt Innocen. Hostien. Io. Andr. *in c. Tua nobis de Off. Vicarij.*

Sunt autem mandata quedam, quæ etiam durant post obitum mandatoris. Primò, si quid mandatum sit in rem, & gratiam mandatarij. *l. Si cum fundum. ff. de Pact.*

Secundò, si mandatum contineat aliquid, quod omnino post mortem mandatoris ad effectum perducatur. *l. Si verò. ff. de Mandat. vbi dicitur:* [Idem Marcellus scribit: Si, vt post mortem sibi monumentum fieret, quis mandauit; hæres eius poterit mandati agere, vt perficiatur.] Et in *l. proximè sequenti*, [Idem est, etsi mandauit tibi, vt post mortem meam, hæredibus meis emeret fundum.]

Tertiò, gratiæ & fauore dotis. *l. Si ego. ff. de iur. dot. vers. Si res alicui tradidero.* vbi Iunconul. Vlpianus concludit: [Sed benignius est fauore dotium necessitatem imponi hæredi consentire ei, quod defunctus fecit: Aut si distulerit, vel abstulit, etiam nolente, vel absente eo, dominium ad maritum ipso iure transferri, ne mulier indotata maneat.] Hæc ibi.

Quartò, gratia libertatis. Vnde in *l. Si pater. ff. de Manumiss. vindi.* [Si pater filio permiserit seruum manumittere, & interim decesserit intestato, deinde filius ignorans patrem suum mortuum, libertatem imposuerit, libertas seruo fauore libertatis cõtingit, etiam non appareat mutata esse domini voluntatem.]

Quintò, causa liberandi debitorem, si debitores, manumisso seruo dispensatore Titij, per ignorantiam liberti soluerint, liberantur. hoc est: Si seruus mandatum habuit à domino exigendi, & recipiendi pecuniam creditam à debitoribus, liberi sunt debitores, si soluerint post manumissionem ipsius, vel post mortem domini, bonâ fide ignoratam. *l. Eius qui. ff. de Reb. cred. c. l. Si quis seruo. ff. de Solut. c. Instituta de Mandato. §. Restit.*

Sextò, sacrum officium Inquisitorum, quamuis sit à Romano Pontifice demandatum, non extinguitur ipsius Romani Pontificis obitu: & hoc, gratia religionis, & fidei. *c. Ne aliqui, de hæret. in 6.*

Septimò, potestas delegata à Romano Pontifice alicui ad exequendum mandatum, ipsius Romani Pontificis auctoritate antea datum gratia alicuius. *c. Si super gratia, de Offic. iud. deleg.*

Octauò, Potestas Legati à latere Summi Pontificis missi ad aliquam prouinciam, non finitur morte Romani Pontificis, qui mittit. *c. Legatus, de Off. leg. in 6.*

Nonò, quando delegata est potestas alicui, sub nomine dumtaxat dignitatis, quâ habet, & nõ sub nomine proprio, non soluitur morte Principis, qui delegauit. *cap. Si gratiose, de Rescript. in sexto.* quia persona extinguitur, non dignitas.

Decimò, quando Princeps, qui iurisdictionem demandat, dicit se demandare, donec reuocauerit, non finitur ea potestas morte eius, si voluntatem non mutauit, antequam

decederet. *cap. Si delegatus, de offic. iud. delegat. in 6.*

Vndecimò, non soluitur mandatum morte mandatoris, pice causæ gratia. *Rom. cons. 119.* nec potest ab hærede reuocari. *Couar. lib. 1. var. resol. c. 14. n. 16.*

Duodecimò, in *l. Ambiguitatem. vers. Sin autem. C. de Vsufruct.* habetur: Sin autem adhuc is in favore constitutus decesserit; tunc quasi in usufructuarij vitam, eo relicto, manere usufructum apud eum: cum enim possibile erat vsque ad omne vitæ tempus usufructuarij, non ad suam mentem venire futuram, vel conditionem impleri, humanissimum est, ad vitam eorum usufructum extendi. Age ea lex de eo, qui usufructum mandauerat alicui, donec filius eius in favore perfructus: ac ita decreuit lex usufructum demandatum non finiri morte filij in favore decedentis.

Mandatum tertio finitur, si rem demandatam quis alius idonee pesserit. *l. Si procuratorem. §. Mandati. ff. Mandati.* vbi hæc verba sunt: [Mandauit tibi, vt fundum emeret; ceterum si eundem hunc fundum, ego ipse emi, vel alius mihi, neque interest aliquid, cessat mandati actio.]

Quartò, mandatum soluitur finitè, & completè die, ad quam fuerat mandatum constitutum: nam etiam per iudicem prorogetur, procurator non potest amplius agere. *l. Qui mutuum. §. Non ideo. ff. Mandati. cap. cum olim. de Off. iud. deleg. c. Si quem, de Procur. cap. Significauit, de appellat.*

Quintò, extinguitur mandatum mutatione status in deteriori. *l. Si eum et. c. l. Citem quis. ff. de solut.*

Sextò, finitur, & soluitur mandatum futore mandatoris. *l. Qui seruum. ff. de Acquir. her. vbi sic habetur:* [Qui seruum suum heredem institutum adire iusserat, prius quam ille adiret, furiosus est factus; negauit tunc seruum aditum, quoniam non nisi hereditate domini acquiri hereditas potest: furiosus autem voluntas nulla est.] Et in *l. Si quis alicui mandauerit. ff. eod. tit.* [Si quis (inquit) alicui mandauerit, vt si restitauerit, peteret sibi bonorum possessionem, & postea quâ ille petat, furere cõperit, nihilominus acquisita est ei bonorum possessio. Quod si antequam ille petat, is qui mandauit petendam, furere cõperit; dicendum est nõ statim ei acquisitam bonorum possessionem.]

Quæ actiones ex mandato oriuntur.

CAPVT VIII.

DVÆ actiones ex mandato descendunt, vna quæ dicitur directa, & conuenit Mandatori, aduersus eum, qui mandatum suscepit, & nõ impleuit, vel dolo, aut culpâ, & negligentia exequutus est, & damno mandatorem affecit. *l. Si mandauero. §. vlt. c. l. Inter causas. §. Suscepit. c. l. Præterea. §. Si procuratorem. ff. Mandati.* Cõuenit nem hæc actio mandatori contra mandatarium, qui mandati fines excessit. *l. Diligenter. ff. Mandati.*

Alterâ actio dicitur contraria, quæ ei, qui recepit mandatum, conuenit aduersus eum, qui dedit: nam si mandatum perfectius habet petendam impensas, quas necessariò, vel utiliter fecit, gratia mandati. *l. Idem. §. Idem Labio. c. l. Si vero. §. vlt. ff. Mandati.*

FINIS LIBRI NONI.